

לְגַבִּיּוֹתַי, אָמַר לִי, וּבָאָה חוֹלְקֶךָ מֹשֶׁה, דְּאֶתְגַּלִּי לָךְ,
מַה דְּלֹא אֶתְגַּלִּי לְמַלְאָכֵי עֲלָאִי.

וְהָיָה אֲזִיל עִמִּיהּ, עַד דְּמָטוּ לְאַשָּׁא תְּקִיפָא, דְּחָד
מִלְאָכָא דִּי שְׁמִיָּה סַנְדְּלָפוֹן. וְתֵאנָא,
סַנְדְּלָפוֹן עֲלָאָה הוּא עַל שְׂאֵר חֲבָרָיו, חֲמִשׁ מְאָה
שָׁנִין. וְהוּא קָאִים בְּתַר פְּרַגְוֹדָא דְּמֵאֲרִיָּה, וְקוֹשֶׁר
לִיהּ בְּתַרְיִן, מִבְּעוֹתֵיהוֹן דְּצִלוֹתָא דִּישְׂרָאֵל.
וּבְשַׁעֲתָא דְּמָטִי הָאִי בְּתַר לְרִישֵׁיהּ דְּמִלְכָא קְדִישָׁא,
הוּא מְקַבֵּל צִלוֹתֵיהוֹן דִּישְׂרָאֵל. וּבְכֹהֵן חֲתִילִין
וְאֶבְלוֹסִין מְזַדְּעִזִּין, וְנִהְמִין וְאִמְרִין, בְּרוּךְ יְקָרָא
דְּיִי מֵאַתֵּר בֵּית שְׁכִינְתֵיהּ.

אָמַר לִיהּ הַדְרַנְיָאֵל לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, לִית אָנָּא יְכִיל
לְמַהֲדַ עִמָּךְ, דְּלֹא יוֹקִיד לִי אִשָּׁא תְּקִיפָא
דְּסַנְדְּלָפוֹן. בֵּיהּ שַׁעֲתָא אֲזַדְּעִזַּע מֹשֶׁה, עַד דְּאֶתְקִיף

לשון הקודש

בְּתַרְיִן מִבְּקָשׁוֹתֵיהֶם שֶׁל הַתְּפִלָּה שֶׁל
יִשְׂרָאֵל. וּבְשַׁעֲתָא שְׁמִיָּע הַבְּתַר הָיָה
לְרֵאשׁ הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, הוּא מְקַבֵּל אֶת
תְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל, וְכֹל הַתְּפִלוֹת וְהַהֲמוֹנִים
מְזַדְּעִזִּים, וְנִהְמִים וְאֹמְרִים: בְּרוּךְ
כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹם בֵּית שְׁכִינְתוֹ.

אָמַר לוֹ הַדְרַנְיָאֵל לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, אֵינְנִי
יְכוֹל לְלַבֵּת עִמָּךְ, שְׁלֹא תִשְׂרַף אוֹתִי

וְאָמַר לוֹ: אֲשֶׁרִי חֲלָקְךָ, מֹשֶׁה, שֶׁהַתְּפִלָּה
לָךְ מַה שְׁלֹא הַתְּפִלָּה לְמַלְאָכִים
הָעֲלִיּוֹנִים.

וְהָיָה הוֹלֵךְ עִמוֹ, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְאֵשׁ חֲזָקָה
שֶׁל מִלְאָךְ אַחַד שֶׁשְּׁמוֹ סַנְדְּלָפוֹן.
וְשִׁנְיָנוּ, סַנְדְּלָפוֹן עֲלִיּוֹן הוּא עַל שְׂאֵר
חֲבָרָיו חֲמִשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, וְהוּא עוֹמֵד
אַחַר הַפְּרָגוֹד שֶׁל רְבוּנוֹ, וְקוֹשֶׁר לוֹ

בִּיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִשָּׁה, וְאוֹתְבִיה קָמִיה,
 וְאוֹלִיף לִיה אֹרִייתָא. וְחָפָא לִיה לְמִשָּׁה, בְּתַהוּא
 נְהוֹרָא וְזִינָא דְתַהוּא נַעַם, וְהוּוּ אֲנַפּוּי דְמִשָּׁה נְהוֹרִין
 בְּכָל אֵינּוֹן רְקִיעִין. וְכָל חֵילָא דְשִׁמְיָא הוּוּ מְזַדְעָזְעִין
 קָמִיה, בְּשַׁעְתָּא דְהוּוּ נָחִית בְּאוֹרִייתָא.

בֵּינָן דְחָבוּ יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, נָטַל קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 (נ"א ממשדה) אֶלְיָף חוֹלְקִין מִתַּהוּא זִינָא. בִּיה
 שַׁעְתָּא, בָּעוּ מִלְּאָכִין עֲלָאִין, וְכָל אֵינּוֹן אֲכַלוּסִין,
 לְאוֹקְדָא לְמִשָּׁה, בְּשַׁעְתָּא דְאָמַר לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא (שמות לב) לָךְ יֵרַד פִּי שַׁחַת עִמָּךְ. אֲזַדְעָזַע מִשָּׁה,
 וְלֹא יָכִיל לְמַלְלָא, עַד דְּאִסְגִּי בַּצְלוֹתִין וּבַעוֹתִין קָמִי
 קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָמַר לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִשָּׁה, אֶתְקִיף
 בְּכוֹרְסִיָּא דִּילִי, עַד דְּנָעַר קִדְשָׁא בְּרִיךְ

לשון הקודש

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא (ממשדה) אֶלְיָף חֲלָקִים
 מְאוּתוּ זִינָא. בְּאוֹתָהּ שַׁעָה רְצוּ מִלְּאָכִים
 עֲלִיוֹנִים, וְכָל אוֹתָם הַמּוֹנִים, לְשַׁרְף אֶת
 מִשָּׁה בְּשַׁעָה שְׁאָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא (שמות לב) לָךְ יֵרַד פִּי שַׁחַת עִמָּךְ.
 הַזְדַּעְזַע מִשָּׁה וְלֹא יָכִיל לְדַבֵּר, עַד
 שֶׁהִרְבָּה בַּתְּפִלוֹת וּבַקְשׁוֹת לְפָנָי הַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא.

אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִשָּׁה, הַתּוֹק

הָאֵשׁ הַתּוֹקָה שֶׁל סַנְדְּלָפוֹן. בְּאוֹתָהּ שַׁעָה
 הַזְדַּעְזַע מִשָּׁה, עַד שֶׁהַחַיִּיק הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא בְּמִשָּׁה, וְהוֹשִׁיבוּ לְפָנָיו וּלְפִי אוֹתוֹ
 תוֹרָה. וּבִסְפָה אֶת מִשָּׁה בְּאוֹתוֹ אֹר וְזִינָא
 שֶׁל אוֹתוֹ נַעַם, וְהוּוּ פָנָיו שֶׁל מִשָּׁה
 מְאִירִים בְּכָל אוֹתָם הַרְקִיעִים, וְכָל חֵיל
 הַשָּׁמַיִם הָיוּ מְזַדְעָזְעִים לְפָנָיו בְּשַׁעָה
 שֶׁהָיָה מוֹרִיד תוֹרָה.

בֵּינָן שֶׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל לְמִשָּׁה, נָטַל

הוא בְּכָל אֵינּוֹן אֲכַלּוּסִין, בְּכָל אֵינּוֹן חֵיילין, וְאַתְקִיף
 מִשָּׁה בְּתַרְיִן לוחין דְּאַבְנִין, וְאַחִית לֹזֶן לְתַתָּא. וְדָא
 הוּא דְכַתִּיב, (משלי כא) עֵיר גְּבוּרִים עָלָה חָכֶם וַיֵּרֶד עִז
 מִבְּטָחָה. וּמַה הוּא זֵינָא דְאַשְׁתָּאֵר בֵּיהּ, הוּוּ מִבְּהִיקִין
 אֲנַפּוּי דְמוֹשָׁה. וּמַה בְּהֵאֵי דְאַשְׁתָּאֵר בֵּיהּ לָא הָיוּ
 יְכַלִּין לְאַסְתַּבְּלָא בְּאַנְפּוּי, בְּהֵהוּא דְאַסְתַּלַּק מִינֵיהּ
 עַל אַחַת פְּמָה וּבְמָה.

רַבִּי חֵיִיא אָמַר, יְמִינְךָ יי' נְאֻדְרֵי בַכַּח, דָּא
 אֲזַרִייתָא. וְעַל דָּא, יְמִינְךָ יי' תְּרַעֲזֵן אוּיְב.
 דְּלִית מְלָה בְּעֵלְמָא דִּיתְבַּר חֵילִיהוֹן דְּעַמִּין עֹבְדֵי
 כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת, בַּר בְּשַׁעְתָּא דִּישְׂרָאֵל מִתְעַסְקִין
 בְּאַזְרִייתָא. דְּכָל זְמַן דִּישְׂרָאֵל מִתְעַסְקִין בְּאַזְרִייתָא,
 יְמִינָא אֲתַתְקַף, וְאַתְבַּר חֵילָא וְתוּקְפָא דְעֹבְדֵי
 עֲבוּדַת כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת. וּבְגִינֵי כֵךְ אֲזַרִייתָא אֲקַרִית
 עִז, פְּמָה דְאַתְ אָמַר (תהלים כט) יי' עִז לְעַמּוֹ יִתֵּן.

לשון הקודש

שְׁהַסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ עַל אַחַת פְּמָה וּבְמָה.
 רַבִּי חֵיִיא אָמַר, יְמִינְךָ ה' נְאֻדְרֵי בַכַּח
 – זוּ הַתּוֹרָה. וְעַל זֶה יְמִינְךָ ה' תְּרַעֲזֵן
 אוּיְב. שְׂאִין דְּכַר בְּעוֹלָם שְׁיִשְׁבַר פְּחָם
 שֶׁל עַמִּים עֹבְדֵי כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת פְּרֻט
 לְשַׁעָה שְׁיִשְׂרָאֵל מִתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה.
 שְׁכַל זְמַן שְׁיִשְׂרָאֵל מִתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה,
 הַיְמִין מִתְחַזֵּק, וְנִשְׁבַּר כַּח וְתַקַּף שֶׁל

בְּכַסְאִי עַד שְׁנַעַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 בְּכָל אוֹתָם הַמוֹנִים וּבְכָל אוֹתָם הַקְּלוֹת,
 וְהַחֲזִיק מִשָּׁה בְּשָׁנֵי לוחות הָאַבְנִים,
 וְהוֹרִיד אוֹתָם לְמִטָּה, וְזֶהוּ שְׁכַתּוּב (משלי
 כא) עֵיר גְּבוּרִים עָלָה חָכֶם וַיֵּרֶד עִז
 מִבְּטָחָה. וּמֵאוֹתוֹ זֵיו שְׁנַשְׂאֵר בּוּ, הָיוּ פְּנֵי
 מִשָּׁה מִבְּהִיקִים. וּמַה בְּאוֹתוֹ שְׁנַשְׂאֵר בּוּ
 לָא הָיוּ יְכוּלִים לְהַסְתַּבְּל בְּפָנָיו – בְּאוֹתוֹ

וּבִשְׁעָתָא דְיִשְׂרָאֵל לֹא מִתְעַסְקִין בְּאוּרֵייתָא
 שְׂמָאֵלָא אֶתְתַּקַּף, וְאֶתְתַּקַּף חִילִּיהוֹן
 דְּעוּבְדֵי עֲבוּדַת כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת, וְשִׁלְטִין עָלֵיהוּ.
 וְגִזְרִין עָלֵיהוּ גִזְרִין, דְּלֹא יִכְלִין לְמִיקָם בְּהוּ. וְעַל
 דָּא אֶתְגְּלִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֶתְפָּדְרוּ בְּיַד עַמְמֵינָא.

הָדָא הוּא דְכֹתִיב (דף נ"ח ע"ב) (ירמיה ט) עַל מָה אֲבָדָה
 הָאָרֶץ וְגו', וַיֹּאמֶר יי' עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרָתִי.
 דִּהָא כָּל זְמָנָא דְיִשְׂרָאֵל יִשְׁתַּדְּלוּן בְּאוּרֵייתָא, אֶתְבַּר
 חִילָּא וְתוֹקְפָא דְכָל עוּבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, הָדָא הוּא
 דְכֹתִיב יְמִינָךְ יי' תִּרְעֵץ אוֹיֵב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,
 וְדָאִי הָכִי הוּא, דְּכָל זְמָנָא דְקַלְיַחוֹן דְיִשְׂרָאֵל,
 אֲשַׁתְּמַע בְּבִתֵּי כְּנִסְיוֹת וּבְבִתֵּי מְדַרְשׁוֹת וְכוּ', כְּמָה
 דְתַנִּינָא (בראשית כז) הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב, וְאִי לֹא הֵינְדִים
 יְדֵי עֵשׂוֹ, וְהָא אוֹקִימָנָא.

לשון הקודש

זֶהוּ זֶה שְׂכֵתוֹב, עַל מָה אֲבָדָה הָאָרֶץ
 וְגו', וַיֹּאמֶר ה' עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרָתִי.
 שְׁהָרִי כָּל זְמַן שִׁישְׂרָאֵל יִשְׁתַּדְּלוּ בַתּוֹרָה,
 גִּשְׁבֵּר כַּח וְתַקְפֵּם שֶׁל עוּבְדֵי עֲבוּדָה
 זָרָה, זֶהוּ שְׂכֵתוֹב יְמִינָךְ ה' תִּרְעֵץ אוֹיֵב.
 אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְדָאִי כָּךְ הוּא, שְׂכָל
 זְמַן שְׂקוּלָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל גִּשְׂמַע בְּבִתֵּי
 כְּנִסְיוֹת וּבְבִתֵּי מְדַרְשׁוֹת וְכוּ', כְּמוֹ
 שִׁשְׁנִינּוּ (בראשית כז) הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב, וְאִם

עַמִּים עוּבְדֵי כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת. וְלָכֵן
 הַתּוֹרָה נִקְרְאָת עוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים כט)
 ה' עוֹ לַעֲמוֹ יִתֵּן.

וּבִשְׁעָה שִׁישְׂרָאֵל לֹא מִתְעַסְקִים
 בַּתּוֹרָה – מִתְחַזֵּק הַשְּׂמָאל, וּמִתְחַזֵּק כַּח
 שֶׁל עַמִּים עוּבְדֵי כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת,
 וְשׁוֹלְטִים עֲלֵיהֶם, וְגִזְרִים עֲלֵיהֶם גִּזְרוֹת
 שְׂלֵא יִכּוֹלִים לַעֲמֹד בְּהֶם, וְעַל זֶה הִגְלוּ
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְפָּדְרוּ בֵּין הָעַמִּים.

וּבְרַב גְּאוּנְךָ תִּהְרֹם קִמְיֶךָ. (שמות טו) ר' חֲזַקְיָה פָּתַח
 וְאָמַר, (תהלים י) לָמָּה יי' תַעֲמֹד בְּרַחוּק
 תַעֲלִים לַעֲתוֹת בַּצָּרָה, בְּשַׁעֲתָא דְחֻבֵי עֲלָמָא גְרָמוּ,
 קִדְשָׁא בְרוּךְ הוּא סָלִיק לְעֵילָא לְעֵילָא, וּבְנֵי נֶשְׂא
 צְוֹחִין וְנַחֲתִין דְּמַעִין, וְלִית מָאן דִּישְׁנַח עֲלֵיהּוּ.
 מָאֵי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִיהוּ סָלִיק לְעֵילָא לְעֵילָא,
 וְתִשׁוּבָה אֲתַמְנַע מִנֵּיהּוּ, כְּדִין פְּתִיב, וּבְרַב גְּאוּנְךָ
 תִּהְרֹם קִמְיֶךָ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הָאֵי קָרָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאֲתַלְבֵּשׁ
 קִדְשָׁא בְרוּךְ הוּא גְּאוּתָא, עַל עַמְמֵי
 דִּיתְכַפְּנִשׁוּן עָלֵיהּ, כְּמָה דְּכִתְיב, (תהלים ב) וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ
 יַחַד עַל יי' וְעַל מְשִׁיחוֹ. וְתֵאנָא זְמִינִין אֵינֻן שְׂבַעִין
 קַסְטוּרִין מְכַל עֵיבֵר, (נ"א עמ"ן) לְאֲתַפְּנֵשָׁא בְּהָהּוּא
 זְמָנָא בְּאוּכְלוּסִין דְּכָל עֲלָמָא, וְלִמְעַבְד קָרְבָּא עַל

לשון הקודש

מהם תשובה, ואז כתוב וברב גאוּנְךָ תִּהְרֹם קִמְיֶךָ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, פְּסוּק זֶה, בְּשַׁעֲתָא
 שְׂמַתְלַבֵּשׁ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגֵאוּתָא עַל
 הַעַמִּים שִׁיתְכַפְּנִסוּ עָלָיו, כְּמוֹ שְׂפַתְנוֹב (שם)
 א וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד עַל ה' וְעַל מְשִׁיחוֹ.
 וְלִמְדִנּוּ, עֲתִידִים הֵם שְׂבַעִים שָׂרֵי
 צְבָאוֹת מְכַל עֵבֵר (עמ"ס) לְהִתְכַנֵּס בְּאוֹתוֹ
 זְמַן בְּהַמוֹנִים מְכַל הָעוֹלָם, וְלַעֲשׂוֹת קָרְב

לא, אז הידדים ידי עשו, והרי בארנו.
 וּבְרַב גְּאוּנְךָ תִּהְרֹם קִמְיֶךָ. רַבִּי חֲזַקְיָה
 פָּתַח וְאָמַר, (תהלים י) לָמָּה ה' תַעֲמֹד
 בְּרַחוּק תַעֲלִים לַעֲתוֹת בַּצָּרָה. בְּשַׁעֲתָא
 שְׂחַטְאֵי הָעוֹלָם גְּוֹרְמִים, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא עוֹלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וּבְנֵי אָדָם
 צְוֹחִים וּמוֹרִידִים דְּמַעוֹת וְאִין מִי
 שִׁישְׁנִיחַ עֲלֵיהֶם. מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם
 שְׂהוּא עוֹלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְנִמְנַעַת

יְרוּשָׁלַם קָרְתָא קַדִּישָׁא, וְלֹא־תָדָא עֵיטִין עֲלֶיהָ
 דְקוּדְשָׁא בְרוּךְ הוּא. וּמַאי אָמְרִי, נֹזְקִים עַל
 פְּטְרוֹנָא בְּקַדְמִיתָא, וְלִבְתֵּר עַל עַמִּיהָ, וְעַל הַיְכָלֶיהָ.

כַּדִּין זְמַן קְדָשָׁא בְרוּךְ הוּא לְחַיִּיבָא עֲלֵיהוּ.
 דְכַתִּיב, (תהלים ב) יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק יי' יִלְעַג

לְמוֹ. בְּהָהוּא זְמַנָּא יִלְבַּשׁ קְדָשָׁא בְרוּךְ הוּא גְּאוּתָא
 עֲלֵיהוּ, וַיִּשְׁיַצִּינוּן מִן עֲלָמָא, כְּמַה דְכַתִּיב, (זכריה יד)
 וְזֹאת תִּהְיֶה הַמְּנַפֶּה אֲשֶׁר יִנְּף יי' אֶת כָּל הָעַמִּים
 אֲשֶׁר צָבְאוּ עַל יְרוּשָׁלַם הַמֶּמְק בְּשָׂרוֹ וְהוּא עוֹמֵד
 עַל רַגְלָיו.

רַבִּי אַבָּא אָמַר מִשְׁמִיּה דְרַב יִיסָא סָבָא, וְהַכִּי
 אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, זְמַן קְדָשָׁא בְרוּךְ הוּא
 לְאַחֲרֵיָא לְכָל אֵינוֹן מַלְכִין, דְעָקוּ לְיִשְׂרָאֵל
 וְלִירוּשָׁלַם, לְאַנְדְרִיאָנוֹס, לְלוֹפִינוֹס, וְנְבוֹכַדְנֶצַּר,

לשון הקודש

הַמְּנַפֶּה אֲשֶׁר יִנְּף ה' אֶת כָּל הָעַמִּים
 אֲשֶׁר צָבְאוּ עַל יְרוּשָׁלַם הַמֶּמְק בְּשָׂרוֹ וְהוּא
 עוֹמֵד עַל רַגְלָיו.

רַבִּי אַבָּא אָמַר מִשְׁמִיּוֹ שֶׁל רַב יִיסָא
 סָבָא, וְכֵן אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עֲתִיד
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת אֶת כָּל אוֹתָם
 הַמַּלְכִים שֶׁהֲצִיקוּ לְיִשְׂרָאֵל וְלִירוּשָׁלַם,
 אֶת אַנְדְרִיאָנוֹס, לְלוֹפִינוֹס, וְנְבוֹכַדְנֶצַּר,
 וְלִסְנַחְרִיב, וְלְכָל שְׂאָר מַלְכֵי הָעַמִּים

עַל יְרוּשָׁלַם עִיר הַקְּדוֹשׁ, וְלֵאחֹז עֲצוֹת
 עַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְכֵן אוֹמְרִים?
 נְעֻמֵד עַל הַפְּטְרוֹן בְּהַתְּחֵלָה, וְאַחֵר כֵּן
 עַל עַמּוֹ וְעַל הַיְכָלוֹ.

אִז עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְצַחֵק
 עֲלֵיהֶם, שֶׁכְּתוּב יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק ה' יִלְעַג
 לְמוֹ. בְּאוֹתוֹ זְמַן יִלְבַּשׁ הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא גְּאוּתָא עֲלֵיהֶם, וַיִּשְׁמִיד אוֹתָם
 מִן הָעוֹלָם, כְּכַתוּב (זכריה יד) וְזֹאת תִּהְיֶה

וְלִסְנֵהֲרִיב, וְלִכְּל שְׂאֵר מַלְכֵי עַמּוּן, דְּחָרִיבוּ בֵּיתָהּ,
 וְלִשְׁלֹטָאָה לֹזֶן בְּקַדְמֵיתָא, וְיִתְכַנְּסוּן עִמָּהוֹן שְׂאֵר
 עַמּוּן, וְזַמִּין קַדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא לְאַתְפָּרְעָא מִנִּיִּהוּ
 בְּאַתְגַּלְיָא, סַחְרֵינִי יְרוּשָׁלַם. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וְזֹאת
 תִּהְיֶה הַמִּגְפָּה אֲשֶׁר יִגַּף יְיָ אֶת כָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר
 עָבְאוּ עַל יְרוּשָׁלַם. אֲשֶׁר יַעֲבֹאוּ לָא כְּתִיב, אֶלָּא
 אֲשֶׁר עָבְאוּ. כִּדִּין כְּתִיב, וּכְרַב גְּאוּנְדָּה תִּהְרֹס קַמְיָךְ,
 וְדָא לְזַמְנָא דְאַתָּא מְשִׁיחָא, כְּתִיב, וְשִׁירְתָּא דָּא
 שִׁירְתָּא דְעַלְמִין הוּא.

וּבְרִוּחַ אַפִּיךָ נַעֲרָמוּ מַיִם, (שמות טו) בְּהָהוּא זַמְנָא.
 וּבְנִין כִּדָּ אֵית בְּהָהוּא זַמְנָא, וְלְזַמְנָא
 דְּמִלְפָּא מְשִׁיחָא, וְלְזַמְנָא דְגֻג וּמַגֻּג. נַעֲבֹו כְּמוֹ גֵּד,
 לְזַמְנָא דְעַלְמָא דְאַתִּי, דְּאִיהוּ חֲדוּתָא דְכָל עַלְמִין.
 אָמַר אוֹיֵב אֶרְדּוּף אֲשִׁיג אַחֲלַק שָׁלַל. (שמות טו) אָמַר

 לְזִמְן הַקּוֹדֶשׁ

לְזִמְן שְׂיַבֵּא הַמְּשִׁיחַ כְּתוּב, וְשִׁירָה זֹו
 הִיא שִׁירַת הָעוֹלָמִים.
 וּבְרִוּחַ אַפִּיךָ נַעֲרָמוּ מַיִם – בְּאוֹתוֹ זְמַן.
 וּמִשׁוּם כִּדָּ יֵשׁ בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְלְזַמְנֵו שֶׁל
 מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחִת, וְלְזַמְנֵו גֻג וּמַגֻּג. נַעֲבֹו כְּמוֹ
 גֵּד – לְזִמְן שֶׁל עוֹלָם הַבָּא, שֶׁהִיא חֲדוּת
 כָּל הָעוֹלָמוֹת.
 אָמַר אוֹיֵב אֶרְדּוּף אֲשִׁיג אַחֲלַק שָׁלַל.

שֶׁחָרִיבוּ בֵּיתוֹ, וְלִהְשִׁיט אוֹתָם
 כְּבַתְחִלָּה, וְיִתְכַנְּסוּ עִמָּהֶם שְׂאֵר הָעַמִּים.
 וְעֵתִיד הַקּוֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַפְרֵעַ מֵהֶם
 בְּגִלּוּי סְבִיב יְרוּשָׁלַם. זֶהוּ שְׂכַתוֹב וְזֹאת
 תִּהְיֶה הַמִּגְפָּה אֲשֶׁר יִגַּף ה' אֶת כָּל
 הָעַמִּים אֲשֶׁר עָבְאוּ עַל יְרוּשָׁלַם. אֲשֶׁר
 יַעֲבֹאוּ לָא כְּתוּב, אֶלָּא אֲשֶׁר עָבְאוּ. אִז
 כְּתוּב וּכְרַב גְּאוּנְדָּה תִּהְרֹס קַמְיָךְ. וְזֶה

אויב, דא תהוא מְמַנָּא רַבְרָבָא עַל מְצָרָאֵי, בְּשַׁעֲתָא
 דְּאַתְיָהִיב לִיה שְׁלֹטְנוּתָא עַל יִשְׂרָאֵל, חָשִׁיב
 דִּישִׁיעִינון תְּחֻזַּת שְׁלֹטְנִיָּה. אֵלָּא דְדָבַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא טוּרֵי עֲלָמָא, דִּהוּוּ מְגִינִין עֲלֵיהוּ. וְלֹא תִימָא
 דָּא בְּלַחֲדוּי, אֵלָּא כָּל אֵינון רַבְרָבִין דְּמְמַנְן עַל כָּל
 עוֹבְדֵי עֲבוּדַת כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת, וְכַד אֲתִיָּהִיב לְהוּ
 רְשׁוּתָא וְשְׁלֹטְנוּתָא עַל יִשְׂרָאֵל, כְּלָהוּ בְּעָאן
 דִּישִׁיעוּן יִשְׂרָאֵל תְּחֻזְתִּיהוּ.

וְעַל דָּא, אֵינון עַמִּין דְּתְחֻזַּת שׁוֹלְטְנִיָּהוּן דְּאֵינון
 מְמַנְן, כְּלָהוּ גְזָרִין גְזָרִין לְשִׁיעָאָה לֹון, אֵלָּא
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְבַר טוּרֵי עֲלָמָא, וְאֵינון
 עֲלֵיהוּ. וְכַד חָמָא מֹשֶׁה דָּא, שָׂרָא לְשַׁבְחָא
 לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאָמַר מִי כְּמוֹכָה בְּאֵלִים יי'.
 אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֵילָנָא חַד רַבְרָבָא עֲלָאָה,

לשון הקודש

ישראל תחתייהם.

וְעַל זֶה, אוֹתָם עַמִּים שְׂתַחַת אוֹתָם
 הַשְּׁלִיטִים הַמְּמַנִּים, כָּלָם גְּזָרִים גְּזָרוֹת
 לְהַשְׁמִיד אוֹתָם, אֵלָּא שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא זֹכֵר אֶת הָרִי הָעוֹלָם, וּמִגֵּן עֲלֵיהֶם.
 וּבְשָׂרָאָה אֶת זֶה מֹשֶׁה, הִתְחִיל לְשַׁבַּח
 אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאָמַר, מִי כְּמוֹכָה
 בְּאֵלִים ה'.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עֵץ גְּדוֹל אֶחָד עֲלִינון

אָמַר אוֹיֵב - זֶה אוֹתוֹ מְמַנָּה גְּדוֹל עַל
 הַמְּצָרִים, בְּשַׁעֲה שְׂתַחַת לוֹ שְׁלֹטוֹן עַל
 יִשְׂרָאֵל, חָשִׁיב שֶׁיִּשְׁמִיד אוֹתָם תַּחַת
 שְׁלֹטוֹנוֹ, אֵלָּא שֶׁזֶכֶר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 אֶת הָרִי הָעוֹלָם שֶׁהֵיוּ מְגִינִים עֲלֵיהֶם. וְאֵל
 תֹּאמַר זֶה לְבַדּוֹ, אֵלָּא כָּל אוֹתָם גְּדוֹלִים
 שְׁמַמִּים עַל עַמִּים עוֹבְדֵי כּוּכְבִּים
 וּמְזֻלוֹת. וּבְשַׁנְתָּנָה לָהֶם רְשׁוּת וְשְׁלֹטוֹן
 עַל יִשְׂרָאֵל, כָּלָם רוֹצִים לְהַשְׁמִיד אֶת

תְּקִיפָא, בִּיה אֶתְּזַנּוּ עֲלָאין וְתִתְּאִין. וְהוּא אֶתְּתָם
בְּתַרְיִסר תְּחוּמִין, אֶתְּתַקַּף בְּאַרְבַּע סְטְרֵי עֲלָמָא,
דְּאַסְתְּתַרְאן (נ"א דְאַתְּתַחְבְּרוּ) בְּדוּכְתֵייהוּ. שְׁבַעִין עֲנַפִּין
סְלִקִין בְּגִיּוּתָא, וְאֶתְּזַנּוּ מִנִּיה, בְּעַקֵּר שְׂרָשׁוּי יִנְקִין
אִינוּן סְחַרְנֵיה, וְאִינוּן עֲנַפִּין דְּמִשְׁתַּכְּחִין בְּאִילָנָא.

כִּד מְטֵי עֵדֶן שְׁלִטְנִיה דְּכָל עֲנַפָּא וְעֲנַפָּא, כְּלָחוּ
בְּעָאן לְשִׁיעָאָה כְּלָא גּוּפָא דְּאִילָנָא, דְּאִיהוּ
עַקְרָא דְּכְלָחוּ עֲנַפִּין, הֵהוּא דְּשָׁלִיט עָלֵיהוּ, וְיִשְׂרָאֵל
אַחִידֵן בִּיה. כִּד מְטָא עָלֵיהוּ שְׁלִטְנוּתָא דְּהֵהוּא (דף
נ"ט ע"א) גּוּפָא דְּאִילָנָא, חוֹלְקָא דְּיִשְׂרָאֵל. בְּעֵי לְנִטְרָא
לוֹן, וְלְמִיּהָב שְׁלָמָא בְּכְלָחוּ. וְעַל דָּא שְׁבַעִים פְּרִי
הֶחָג, לְמִיּהָב שְׁלָמָא לְשְׁבַעִין עֲנַפִּין דְּכִנּוּ אִילָנָא.

וְעַל דָּא מִי כְּמוֹכָה בְּאֵלִם י"י. (מְאֵי בְּאֵלִים. אִילָנָא. כְּמוֹה דְּאֵת
אָמַר, (ישעיה א) כִּי יבֹשׂוּ מַאֲלִים אֲשֶׁר חִמַּדְתֶּם. דְּהוּא אִילָנָא, דְּהוּוּ פְּלַחִין

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

שְׁהוּא עַקֵּר שֶׁל כָּל הָעֲנַפִּים, אוֹתוֹ
שְׁשׁוּלֵט עֲלֵיהֶם, וְיִשְׂרָאֵל אַחֲזִיזִים בּוֹ.
כְּשִׁמְגִיעַ עֲלֵיהֶם הַשְּׁלִטוֹן שֶׁל אוֹתוֹ גּוּף
הָעֵץ, הַחֶלֶק שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הוּא רוֹצֵה
לְשַׁמֵּר אוֹתָם וְלָתֵת שְׁלוֹם בְּכֻלָּם, וְעַל זֶה
שְׁבַעִים פְּרִים שֶׁל חַג הַסְּכוּת, לָתֵת
שְׁלוֹם לְשְׁבַעִים עֲנַפִּים שֶׁבְּתוֹךְ הָעֵץ.

וְעַל זֶה מִי כְּמוֹכָה בְּאֵלִם ה'. (מִזֶּה זֶה בְּאֵלִים:
הָעֵץ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר (ישעיה א) כִּי יבֹשׂוּ מַאֲלִים אֲשֶׁר חִמַּדְתֶּם.

וְחִזְק, בּוֹ נִזְוְנוּ עֲלִיזוּנִים וְתַחְתּוּנִים, וְהוּא
מְתַתֵּם בְּשָׁנִים עֲשָׂר תְּחוּמִים, הַתְּחִזְק
בְּאַרְבָּעָה צַדְדֵי הָעוֹלָם שֶׁהִסְתּוּכְבוּ
(שֶׁהִתְחַבְּרוּ) בְּמִקּוּמָם. שְׁבַעִים עֲנַפִּים עוֹלָם
בְּתוֹכּוֹ וְנִזְוְנִים מִמֶּנּוּ, בְּעַקֵּר שְׂרָשׁוּי
יוֹנְקִים הֵם סְבִיבּוֹ, וְאוֹתָם הָעֲנַפִּים
שֶׁנִּמְצְאִים בְּעֵץ.

כְּשִׁמְגִיעַ שְׁלִטְנוֹ שֶׁל כָּל עֵנָף וְעֵנָף,
כְּלָם רוֹצִים לְהִשְׁמִיד אֶת כָּל גּוּף הָעֵץ

לְחַד דְּפוּסָא, דְּמִחְקִינָן בְּגוּיָהּ. וְאֶקְרִי אֵלִים אֵילָנָא) מִי כַּמְכָּה דִּיעֲבִיד
 בְּעוּבְדֵיךָ וְיִרְחֵם עַל כָּלָא. מִי כַּמְכָּה בְּכָל תְּהוּא
 סְתָרְגִייה דֵּאֵילָנָא דְאָף עַל גַּב דְּאִיתֵּהוּ שְׁלֵטָא, נָטִיר
 לְכָלָא, נָטִיר לְכָל שְׂאֵר, וְלֹא בַּעֲיָא לְמַעְבַּד עֲמַחוּן
 גְּמִירָא. מִי כַּמְכָּה נְאֻדָּר בְּקֻדְשׁ, בְּתֵהוּא חֵילָא
 עֲלָאָה דְאֶקְרִי קֻדְשׁ. נְאֻדָּר בְּקֻדְשׁ מִמֶּשׁ, וְאֶקְרִי כַח
 יְיָ נֵעַם יְיָ, וְהָא אוֹקִימָנָא מִיָּלִי.

מִי כַּמְכָּה בְּאֵלִים יְיָ. (שמות טו) ר' יוסי פתח (קהלת א)
 רְאִיתִי אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ תַּחַת
 הַשָּׁמַשׁ וְהִנֵּה הַכֹּל הֶבֶל וְרַעוּת רוּחַ. שְׁלֹמֹה מִלְּפָא,
 דְּאִסְתַּלַּק בְּחַכְמָתָא יִתִּירָא עַל כָּל בְּנֵי עֲלָמָא, הֵיךְ
 אָמַר דְּכָל עוּבְדֵינָן הֶבֶל וְרַעוּת רוּחַ. יְכוּל אָף מַעֲשֵׂה
 הַצְּדָקָה, וְהָא כְּתִיב (ישעיה לב) וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה
 שְׁלוֹם. אֲלֵא הָא אוֹקִימוּתָּהּ, כָּל הַמַּעֲשִׂים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ

לשון הקודש

הַדְּבָרִים.

מִי כַּמְכָּה בְּאֵלִים ה'. רַבִּי יוֹסִי פֶתַח,
 (קהלת א) רְאִיתִי אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים אֲשֶׁר
 נַעֲשׂוּ תַּחַת הַשָּׁמַשׁ וְהִנֵּה הַכֹּל הֶבֶל
 וְרַעוּת רוּחַ. שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ שֶׁהִתְעַלָּה
 בְּחַכְמָה וְתָרָה עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, אֵיךְ
 אָמַר שְׁכָל הַמַּעֲשִׂים הֵם הֶבֶל וְרַעוּת
 רוּחַ? יְכוּל אָף מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה? וְהָרִי
 כְּתוּב (ישעיה לב) וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה

שְׁלוֹמֹה עַץ שְׁהִי עוּבְדִים לְדְפוּס אֲחֻד שְׁהִי חֻקִּים בְּתוֹכוֹ, וְנִקְרָא
 אֵלִים עַץ) מִי כַּמְכָּה שֶׁיַּעֲשֶׂה כַּמַּעֲשִׂיךְ
 וְיִרְחֵם עַל הַכֹּל. מִי כַּמְכָּה בְּכָל אוֹתוֹ
 סְבִיב הַעֵץ, שְׂאָף עַל גַּב שְׁהוּא שׁוֹלֵט –
 שׁוֹמֵר אֶת הַכֹּל, שׁוֹמֵר אֶת כָּל הַשְּׂאֵר,
 וְלֹא רוּעָה לַעֲשׂוֹת עֲמָהֶם בְּלִיזָן. מִי
 כַּמְכָּה נְאֻדָּר בְּקֻדְשׁ – בְּאוֹתוֹ כַח עֲלִיזָן
 שְׁנִקְרָא קֻדְשׁ, נְאֻדָּר בְּקֻדְשׁ מִמֶּשׁ,
 וְנִקְרָא כַח ה' נֵעַם ה', וְהָרִי בְּאֵרְנֵי אֶת

תַּחַת הַשָּׁמַיִם כְּתִיב. שָׂאֵנִי מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה, דִּיאִיְהוּ
לְעֵילָא מִן שָׁמַיְא.

וְהִנֵּה הַכֹּל הֶבֶל וְרַעוּת רוּחַ, מָאֵי קָא מִיִּירֵי. אִי
תִּימָא הַכֹּל הֶבֶל כְּמָה דְאֹקִימָנָא, דִּיאִיְהוּ
בְּרֹא דְחֻכְמָתָא, כְּמָה דְאֵת אָמַר הַכֹּל הַבָּלִים אָמַר
קְהֵלֵת, וְאִינוּן הַבָּלִים קִיּוּמָא דְעֵלְמָא דְלְעֵילָא
וְתַתָּא. מָאֵי תִימָא בְּהֵאֵי, דְכְּתִיב הָכָא, הַכֹּל הֶבֶל
וְרַעוּת רוּחַ. (וְהָא מִלְתָּא דָּא תַּחַת הַשָּׁמַיִם כְּתִיב).

אֵלָא הָכֵי אֹקִימוּתָא, וְהָכֵי הוּא. תָּא חַוִּי, בְּשַׁעְתָּא
דְעוֹבְדִין מִתְבַּשְׂרֵן לְתַתָּא, וְכֵר נָשׁ אֲשַׁתְּדֵל
בְּפוֹלְחָנָא דְמִלְכָּא קְדִישָׁא, הַהוּא מְלָה דְעָבִיד, הֶבֶל
אֲתַעְבִּיד מִיְנִיה לְעֵילָא. וְלִית לָךְ הֶבֶל, דְלִית לִיה
קָלָא, דְסָלִיק וְאֲתַעְטָר לְעֵילָא, וְאֲתַעְבִּיד סְנִיגוּרָא
קָמִי קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא.

לשון הקודש

הכל הֶבֶל וְרַעוּת רוּחַ? וְהִנֵּה דְבַר זֶה תַּחַת הַשָּׁמַיִם
כְּתוּב.

אֵלָא כְּדֵי פְּרֻשׁוּתָא וְכֵד הוּא. בֵּא רָאָה,
בְּשַׁעָה שְׁהַמְעַשִּׂים מְכַשְׂרִים לְמַטָּה וְאָדָם
מִשְׁתַּדֵּל בְּעֵבֹדֵת הַמְּלָךְ הַקְּדוּשׁ –
מֵאוּתוֹ דְבַר שְׁעוּשָׁה, נַעֲשֵׂה מִמֶּנּוּ הֶבֶל
לְמַעְלָה, וְאִין לָךְ הֶבֶל שְׂאִין לוֹ קוֹל
שְׁעוּלָה וּמִתַּעְטָר לְמַעְלָה, וְנַעֲשֵׂה סְנִיגוּר
לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

שְׁלוֹם? אֵלָא הָרִי פְּרֻשׁוּתָא, כְּתוּב כֹּל
הַמַּעֲשִׂים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ תַּחַת הַשָּׁמַיִם. שׁוֹנֵה
מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה, שְׁהוּא לְמַעְלָה מִן
הַשָּׁמַיִם.

וְהִנֵּה הַכֹּל הֶבֶל וְרַעוּת רוּחַ, מָה זֶה
אוֹמֵר? אִם תֹּאמַר הַכֹּל הֶבֶל כְּמוֹ
שְׂבָאֲרָנּוּ, שְׁהוּא בְּסוּד הַחֻכְמָה, כְּמוֹ
שְׂנַאֲמַר הַכֹּל הַבָּלִים אָמַר קְהֵלֵת. וְאוּתָם
הַבָּלִים קִיּוּם שֶׁל הָעוֹלָם שְׁלִמְעָלָה
וְשְׁלִמְטָה. מָה תֹּאמַר בְּזֶה שְׁכְּתוּב כָּאֵן

וְכָל אֵינּוֹן עֹבְדֵין דְּאַשְׁתַּדְּל בְּהוּ בַר נָשׁ, דְּלֹא
 אֵינּוֹן פּוֹלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, תְּהוּא
 מְלָה דְעֵבִיד, הֶבֶל יתְעַבִּיד מִיְנֵיהּ, וְאַזְלָא וְשִׂאמַת
 בְּעֵלְמָא. וְכֹד נִפְקַת נִשְׁמַתִּיהּ דְּבַר נָשׁ, תְּהוּא הֶבֶל
 מְגַלְגַּל לִיהּ בְּעֵלְמָא, בְּאַבְנָא בְּקוּסְפִיתָא, כְּמָה
 דְּכַתִּיב, (שְׂמוּאֵל א כה) וְאֵת נַפְשׁ אִיבִיד יִקְלַעְנָה בְּתוֹךְ
 כַּף הַקֶּלַע.

כִּי יִקְלַעְנָה. תְּהוּא הֶבֶל דְּמְגַלְגַּל לִיהּ סַחְרֵינִיהּ
 בְּעֵלְמָא, כְּדִין פֶּל מְלִין דְּמַתְעַבְדִין (וְאֵינּוֹן דְּתַחֲוֹת
 שְׂמִשָּׁא) דְּלֹא אֵינּוֹן פּוֹלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֶבֶל
 יתְעַבִּיד מִיְנֵיהּ, אִיהוּ תְבִירָא דְרוּחָא, דְּמַתְפַּר
 לְרוּחָא דְסָלִיק וְנַחִית וּמַתְגַּלְגַּל בְּעֵלְמָא, הָדָא הוּא
 דְּכַתִּיב הֶבֶל וְרַעוֹת רוּחַ. אֲבָל תְּהוּא מְלָה דְּאִתְּי
 פּוֹלְחָנָא דְמָרִיָּה דָּא סָלִיק (אֲקָרִי) לְעֵילָא מִן שְׂמִשָּׁא,
 וְאֵתְעַבִּיד מִיְנֵיהּ הֶבֶל קְדִישָׁא, וְדָא הוּא זְרַעָא דְזַרְע

לשון הקודש

מהו יקלענה? אותו הבל שמגלגל אותו
 סביבו בעולם, ואז כל הדברים שנעשים
 ואותם שמתח השמים שאינם עבודת הקדוש
 ברוך הוא, נעשה מהם הבל, שהוא
 שברון רוח, שמשבר את הרוח שעולה
 ויורדת ומתגלגלת בעולם. זהו שכתוב
 הבל ורעות רוח. אבל אותו דבר שהוא
 עבודת רבוננו, זה עולה ונקרא מעל

וכל אותם מעשים שמשתדל בהם
 האדם שאינם עבודת הקדוש ברוך הוא
 - מאותו דבר שעושה, נעשה ממנו
 הבל, והולך ומשוטט בעולם. וכשיוצאת
 נשמת האדם, אותו הבל מגלגל אותו
 בעולם כאבן בכף הקלע, ככתוב
 (שְׂמוּאֵל א-כה) וְאֵת נַפְשׁ אִיבִיד יִקְלַעְנָה
 בְּתוֹךְ כַּף הַקֶּלַע.

בַּר נָשׁ בְּהִיּוֹא עֲלֵמָא, וּמַה שְׂמִיּהּ. צְדָקָה. דְּכַתִּיב, (הושע י) זָרְעוּ לָכֶם לְצְדָקָה.

הַאִי מִדְּבַר לִיּוֹה לְבַר נָשׁ, כִּד תִּיפּוּק נְשָׁמְתִיּה
 מִיַּנְיָה, וְסִלְקָא לָהּ בְּאַתְרָא דְּכְבוּד דְּלַעִילָא
 אֲשֶׁתִּבַּח לְאַתְצִרָא בְּצִרְוָא דְחַיִּי, הָדָא הוּא
 דְּכַתִּיב, (ישעיה כח) וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה בְּגִין לְדַבְרָא
 לָךְ, לְסִלְקָא לָךְ, (מִן אַתְר) לְאַתְר דְּאַקְרִי כְבוּד יִי.
 דְּכַתִּיב, (ישעיה כח) כְּבוּד יִי יֵאֲסַפֵּךְ.

כָּל אֵינּוֹן נְשָׁמְתִין, דִּהִיּוּא הֶבֶל קַדִּישָׁא מִדְּבַר
 לָהּ, הַהוּא דְּאַקְרִי כְבוּד יִי, כְּנִישׁ לֹון בְּגִינְיָה,
 וְאַתְצִרִין בִּיּהּ. (הָדָא הוּא דְּכַתִּיב כְּבוּד ה' יֵאֲסַפֵּךְ) וְדָא אַקְרִי
 נִיּוּחָא דְרוּחָא. אֲבָל אַחְרָא וְרַעוּת רִיחַ אַקְרִי.
 זַכָּאִין אֵינּוֹן צְדִיקִיָּא, דְּכָל עוֹבְדִיהוֹן לַעִילָא מִן
 שְׂמֵשָׁא וְזִרְעִין זִרְעָא דְּצְדָקָה, לְמַזְכִּי לֹון לַעֲלֵמָא

לשון הקודש

אותך ומקומם? למקום שנקרא כבוד ה',
 שכתוב כבוד ה' יאסףך.

כל אותן נשמות שאותו הבל קדוש
 מנהיג אותן, אותו שנקרא כבוד ה'
 בונים אותן לתוכו ונצטרות בו. [זהו שכתוב
 כבוד ה' יאסףך] וזה נקרא נחת רוח. אבל
 האחר נקרא רעות רוח. אשרי הצדיקים
 שכל מעשיהם מעל לשמש, וזורעים זרע
 של צדקה לזכות אותם לעולם הבא,

לשמש, ונעשה ממנו הבל קדוש, וזהו
 הזרע שזרע האדם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, ומה
 שמו? צדקה, שכתוב (הושע י) זרעו לכם
 לצדקה.

זה מה שמנהיג את האדם, פשתצא
 ממנו נשמתו, ועולה לה למקום של
 כבוד שלמעלה נמצא להצרר בצרור
 החיים. זהו שכתוב (ישעיה כח) והלך לפניך
 צדקה, כדי להנהיג אותך, להעלות

דַּאֲתִי, וְעַל דָּא כְּתִיב (מלאכי ג) וְזָרְחָה לְכֶם יְרֵאֵי שְׁמֵי
שְׁמֵשׁ צְדָקָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, תָּא חַוִּי, בְּקַדְמוּתָא כִּד אֲתַבְּנִי
בִּי מִקְדָּשָׁא לְתַתָּא, לָא אֲתַבְּנִי אֶלָּא בְּדִינָא
וְרוּגְזָא, כְּמָה דְכְּתִיב, (ירמיה לב) כִּי עַל אִפִּי וְעַל חֻמְתִּי
וְגו' בְּגִין דְּבִאֲתָר דְּדִינָא שְׂרִיָּא. לְזִמְנָא דַּאֲתִי, זְמִין
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַבְנֵי לִיה, וּלְאַתְקַנָּא לִיה
בְּדַרְגָּא אַחְרָא עַלְלָא דְאַקְרִי צְדָקָה, דְּכְּתִיב, (ישעיה
נד) בְּצְדָקָה תְּכוֹנְנֵנִי. בְּגִין כִּד אֲתַקְיָים, (ביה) וְשְׁמִיָּה
(דף נ"ט ע"ב) מִמָּשׁ צְדָק יִתְקַרֵּי. מְנַלְן. דְּכְּתִיב, (ירמיה כג)
וְזֶה שְׁמוֹ אֲשֶׁר יִקְרָאוּ יְי' צְדָקְנוּ.

נְטִייתָ יְמִינְךָ תִּבְלַעְמוּ אֶרֶץ. (שמות טו) הָא אֲתַמַּר,
אֲרִימַת יְמִינְךָ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָא
אֲתַעְרוּ בֵּיה חֲבַרְיָא, דְּכִד אִפִּיק קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא

לשון הקודש

בְּדַרְגָּה אַחְרַת עֲלִינְהָ שְׁנִקְרֵאת צְדָקָה,
שְׁכַתוּב (ישעיה נד) בְּצְדָקָה תְּכוֹנְנֵנִי. מִשׁוּם
כִּד יִתְקַיֵּים וְכוּ', וְשְׁמוֹ מִמָּשׁ יִקְרָא צְדָקָה.
מִנַּיִן לָנוּ? שְׁכַתוּב (ירמיה כג) וְזֶה שְׁמוֹ אֲשֶׁר
יִקְרָאוּ ה' צְדָקְנוּ.

נְטִייתָ יְמִינְךָ תִּבְלַעְמוּ אֶרֶץ. הָרִי נֶאֱמַר
שְׁהַרְמַת יְמִינְךָ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָרִי
הַתְּעוֹרְרוּ בּוֹ הַחֲבַרְיִים, שְׁכַבְאֲשֶׁר הוֹצִיא

וְעַל זֶה כְּתוּב (מלאכי ג) וְזָרְחָה לְכֶם יְרֵאֵי
שְׁמֵי שְׁמֵשׁ צְדָקָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בַּא רְאָה, בְּתַחֲלָה
כְּשֶׁנִּבְנְהָ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְמַטָּה, לָא נִבְנְהָ
אֶלָּא בְּדִין וְרוּגְזָא, כְּכַתוּב (ירמיה לב) כִּי עַל
אִפִּי וְעַל חֻמְתִּי וְגו', מִשׁוּם שְׁכַמְקוּם
הַדִּין שְׂרוּי. לְעַתִּיד לְבֵא עֲתִיד הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְבַנּוֹת אוֹתוֹ וּלְהַתְקִינוֹ

לְמַצְרָאֵי מִתִּין מִתְּחֹת מַיָּא, אָמַר לְאַרְעָא, כְּנִישׁ
 לֹון בְּגִנוּךְ, וְלֹא בְעָאֵת, עַד דְּאוּשִׁיט קְדָשָׁא בְרִיךְ
 הוּא יְמִינָא לְקַבְּלָהּ, וְאוּמֵי לָהּ, כְּדִין בְּלַעֲתִינוּן
 אַרְעָא, חָדָא הוּא דְכְּתִיב תְּבַלְעֵמוּ אֶרֶץ. אָמַר ר'
 אֱלִעֶזֶר, נְטִית יְמִינְךָ: לְאַפְרָשָׁא לָהּ מִשְׁמַאלָא
 וּכְדִין אֶתְעָבִיד בְּהוּ דִּינָא.

נְחִית בְּחֶסֶדְךָ עִם זֵו גְּאֵלְתָּ, (שמות טו) כְּמָה דְכְּתִיב,
 (תהלים מד) כִּי יְמִינְךָ וְזִרְעֶךָ וְאוֹר פְּנִיךָ כִּי
 רְצִיתָם. כִּי יְמִינְךָ: דָּא גְדוּלָה. נְהִלְתָּ בְעֵזְךָ, דָּא
 דְכְּתִיב וְזִרְעֶךָ, דָּא גְבוּרָה. אֵל נְוָה קְדָשְׁךָ, דָּא
 דְכְּתִיב, וְאוֹר פְּנִיךָ כִּי רְצִיתָם, דָּא צְדִיק. וְכִלְהוּ
 מִשְׁתַּכְּחֵי בְקָרָא.

תַּפּוּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וּפְחַד. (שמות טו) אֵימָתָה,
 אֵימָה מִיבְעֵי לֵיהּ, מָאֵי אֵימָתָה. דְּהָא לֵית
 לָךְ אַתְּ אִו מְלָה חָדָא בְּאוּרֵייתָא, דְּלֹא אֵית בָּהּ

לשון הקודש

נְחִית בְּחֶסֶדְךָ עִם זֵו גְּאֵלְתָּ, כְּמֹו שְׁכַתוֹב
 (תהלים מד) כִּי יְמִינְךָ וְזִרְעֶךָ וְאוֹר פְּנִיךָ כִּי
 רְצִיתָם. כִּי יְמִינְךָ - זֵו גְדוּלָה. נְהִלְתָּ
 בְעֵזְךָ - זֵה שְׁכַתוֹב וְזִרְעֶךָ, זֵו גְבוּרָה.
 אֵל נְוָה קְדָשְׁךָ - זֵה שְׁכַתוֹב וְאוֹר פְּנִיךָ
 כִּי רְצִיתָם, זֵה צְדִיק. וְכִלְם נְמַצְאִים
 בְּכַתוּב.

תַּפּוּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וּפְחַד. אֵימָתָה?

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הַמַּצְרִים מִתְּחַת
 לַמַּיִם, אָמַר לְאַרְיָן: כְּנִסִּי אוֹתָם לְתוֹכְךָ.
 וְלֹא רְצָתָה. עַד שֶׁהוּשִׁיט הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא אֵת יְמִינוֹ כְּנִגְדָה וְהַשְׁבִּיעַ אוֹתָהּ, אִז
 בְּלַעָה אוֹתָם הָאֲדָמָה. זֵהוּ שְׁכַתוֹב
 תְּבַלְעֵמוּ אֶרֶץ. אָמַר רַבִּי אֱלִעֶזֶר, נְטִית
 יְמִינְךָ - לְהַפְרִידָהּ מִן הַשְּׂמַאל, וְאִז
 נַעֲשֶׂה בְהֶם דִּין.

רִיזִין עֲלָאִין. מָאי אִימְתָהּ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּלוּמַר
דְּחִילוּ דְשְׂכִינְתָא.

כְּהֵאִי גִוּוּנָא, (שמות טו) תְּבִאֲמוּ וְתִטְעֲמוּ בְּהַר נִחְלָתְךָ
וְגו', תְּבִאֲמוּ וְתִטְעֲמוּ, תְּבִאֲם וְתִטְעֲם מִיבְעֵי
לִיה, מָאי תְּבִאֲמוּ. אֶלָּא רוּחָא דְקוּדְשָׁא אָמַר, עַל
אֵינוּן דְרָא בְּתֵרָא, דְגִזְר יְהוֹשֻׁעַ, וְאֵתְגַלִּיא בְּהוּ
גְלוּיָא דְרִשִׁמָּא קְדִישָׁא דְשָׁמִיּה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, דְאֵלִין אֲחִידָן בֵּיה בּו', וְאֵלִין אֲתַחֲזִיא לְמִירַת
אַרְעָא. כְּמָה דְכְּתִיב, (ישעיה ס) וְעַמְּךָ כָּלֵם צְדִיקִים
לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ. דְּכָל מָאן דְּאֲתַגְזֵר, וְאֵתְגַלִּיא
בֵּיה רִשִׁמָּא קְדִישָׁא, וְנָטִיר לִיה, אֶקְרִי צְדִיק, בְּגִין,
כִּךְ, לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ.

וְעַל דָּא תְּבִאֲמוּ, ו' יְתִירָה, תְּבִיאֲמוּ לְאֵינוּן
דְּאֲחִידָן בּו'. וְתִטְעֲמוּ כְּמָה דְאֵת אָמַר נִצֵּר

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

הַאֲתַרוּן שְׁמַל יְהוֹשֻׁעַ וְהַתְּגַלָּה בְּהֵם גְלוּי
שֶׁל הַרְשָׁם הַקְּדוּשׁ שֶׁל שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, שְׁאֵלָה אַחֲזוּיִם בּו', וְאֵלָה
רְאוּיִים לְרִשְׁתָּ אֵת הָאֶרֶץ, כְּפִתּוּב (ישעיה
ס) וְעַמְּךָ כָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ.
שְׁכַל מִי שֶׁנִּמּוּל וְהַתְּגַלָּה בּו רִשְׁם
הַקְּדוּשׁ וְשׁוּמַר אוֹתוֹ, נִקְרָא צְדִיק. מִשׁוּם
כִּךְ, לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ.

וְעַל זֶה תְּבִאֲמוּ, ו' יְתִירָה. תְּבִאֲמוּ

אִימָה הָיָה צְרִיךְ לְהִיוֹת! מַה זֶה אִימְתָהּ,
שְׂחָרֵי אִין לָךְ אוֹת אוּ מְלָה אַחַת בְּתוֹרָה
שְׂאִין בְּה סוּדוֹת עֲלִיוּנִים? מַה זֶה
אִימְתָהּ? אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּלוּמַר יִרְאֵת
הַשְּׂכִינָה.

כְּמוֹ זֶה תְּבִאֲמוּ וְתִטְעֲמוּ בְּהַר נִחְלָתְךָ
וְגו'. תְּבִאֲמוּ וְתִטְעֲמוּ? תְּבִאֲם וְתִטְעֲם
הָיָה צְרִיךְ לְהִיוֹת! מַה זֶה תְּבִאֲמוּ? אֶלָּא
רוּחַ הַקְּדוּשׁ אוֹמְרַת עַל אוֹתוֹ הַדּוֹר